

Gazdaságos-e a gépesítés?

A gépesítést, a fejlesztést — tegyük hozzá: helyesen — ma különösen körültekintő és szigorú gazdasági kalkuláció előzi meg üzemeinkben. A fejlesztés várható kiadásával szembeállítják az elérhető megtakarításokat munkabérekben, anyagban, állóeszközben stb., s a javaslatok, a változatok közül végül is csak a legjobb hatásfokú intézkedéseket választják meg. Azokat, amelyeknél legkedvezőbb a fejlesztés költségeinek és az elérhető megtakarításoknak az aránya. Az anyagmozgatás korszerűsítése ma még ritkán kerül ezek közé: információink szerint az idén például még egyetlen vállalat sem igényelt fejlesztési hitelt ilyen célra.

Az anyagmozgatás átfogó korszerűsítésével járó kiadások ugyanis általában tetemesek, a mai számítási módszer alapján kimutatható megtakarítások viszont igen szerények, mivel ez utóbbiak közt többnyire csak a felszabaduló szállítómunkások bérét kalkulálják. A számítások végül is azt mutatják, hogy a szerény létszám-megtakarítás révén legfeljebb 10–20 vagy még több év alatt térülhet meg a drága fejlesztési, gépesítési költségek.

— Olcsó nálunk a munka-

erő és drága a gép, ezért gazdaságtalan az anyagmozgatás korszerűsítése — érvelnek az illetékes vállalati vezetők.

El kell ismernünk, sok igazság van e megállapításban. De az ipari forradalom küszöbén, a manufaktúrák időszakában is olcsóbb volt az ember, mint a gép — elnézést a történetiellen hasonlaltért —, a kapitalizmus azonban ennek ellenére látványos gyorsasággal fejlődött. A jó kalkuláció ugyan nem szatócs módjára, adom-kapom alapon készül, függetlenül a távlatoktól, a műszaki fejlődés irányzataitól, a várható hatásoktól. Jelenleg például a korszerűtlen anyagmozgatás úgynevezett rejtett költségeivel általában nem számolunk, holott ez többszöröse is lehet a nyilvánvaló költségeknek, a szállító-rakodó munkások bérének.

Budapecsten, az Alumínium Gyrában például nem régen felsőpályás szállítószerelők, konvejtort helyezett üzembe a propán-bután gázipalack gyártására. Közvetlenül nem nagy összeget: hat dolgozó bérét takarították meg. A gyártás átfutási ideje viszont a konvejtort alkalmazása révén a felére csökkent, ami nem csekély forgóeszköz-megtakarítással járt. A ter-

melt évi darabszám százezer-ről 250 ezer gázipalackra növekedett! És megszűnt a zsúfoltság. A gyártás szervezése kényserpályára került, a konvejtort anyagellátása nem tűr fennakadást. Megszilárdult a munkafegyelem.

Ahhoz, hogy a konvejtort mozgása ritmikus legyen, közös nevezőre hozták, szinkronizálták valamennyi gyártási művelet idejét. A szükségesnek megfelelően termelékenységi cégeket szerkesztettek. Ugrásszerűen növekedett a termelékenység, javult a minőség, csökkent a selejt. A dolgozók könnyebb munkával, gyaloglás, cipekedés nélkül ma 10 százalékkal többet keresnek, mint előzőleg. Javult a gépek, a termelőműhelyek, a raktárak kihasználása. Az utólagos kalkuláció bizony még az Alumínium Gyr vezetőit is meglepte: a nagy befektetés egy-két év alatt megtérült.

Az anyagmozgatás korszerűsítésével járó megtakarítások egy része tehát teljes biztonsággal kalkulálható; a másik részénél viszont még a hozzávetőleges becslések esetén is bizonyos kockázattal járó vállalkozás szükséges. A teljes biztonság, a kockázatmentesség az anyagmozgatásban is, a gyártásban is a régi, idejét múlt módszerek konzerválása. Azt például egyszerűbb elhatározni, hogy még egy gyártóberendezést üzembe helyezzünk, ha mondjuk, az adott termék keresett, jó áron értékesíthető. Az értékesített termékek árában levő nyereségből általában rövid idő alatt megtérül a befektetés. Ilyenkor viszont többnyire nem kalkulálják a szükséges anyagok, a késztermék nyílt és rejtett szállítási, raktározási, készletnövekedési stb. költségeit, mindazt, amit a zsúfoltság, a szervezetalanság növekedése, általában a hagyományos módszerek konzerválása okoz.

Jelenleg tehát információrendszerünk, kalkulációs módszerünk is az extenzív fejlesztés irányába hat, fokozva meglevő létszám- és termelékenységi gondjainkat. Sajnos a termelés vezető szerepét mechanikusan értelmezve meg gazdasági méretekben is sokáig elhanyagolták a hatékony munka komplex feltételeinek vizsgálatát, fejlesztését, a közlekedés, az úthálózat, a kereskedelem, a szolgáltatások stb. bővítését, korszerűsítését. S ez az erősen leszűkített termelési szemlélet nem egyszer még napjainkban is kísért.

Kovács József

Következik:

Eszközök és módszerek

Tóth Béla:

Miljanicsárok

(72.) Az új lakásban nem sok örömmel leltük. A felső lakástól átázott a fürdőszoba mennyezete. A vakolat belesett a kádba. Igaz, csak amolyan cinbádógból készült ülőkéák voltak, de hát azelőtt olyan sem akadt az embernek, Csuda elégedetlen volt a csontom már a nászúttól is. Mindent a szemnek, semmit a kéznek. A legjamborabb embernek is nehezére esik huzamosabb ideig üvegen keresztül nyalni a mézet. Aztán, hogy hazatérünk, talán a Joli égési sebeitől feszülő bőre is tette nyűgösségét, fitymálta a lakást, Nem szavakkal. Csak ajka biggyesztesével. De hát ismertem én őt eléggé ahhoz, hogy tudjam, milyen hangokra stimmelődnek a húrjai. Tudtam, hogy csak egy szó kell, kifakad az elégedetlenségtől teli dühzaccok. Nem került rá a sor.

A három hét alatt, míg távol voltam, jól összeszaladt a posta. A tanév nyolc nap múlva kezdődik, de egy talicskára való papírt gyűjtött össze Sebi bácsi az asztalomra. És a postában magánlevélként Dorgay Dódi hatoldalas episztolája. Köszöni, hogy szabadlábra jutásában segítő kezét nyújtottam. Magatartásomat végig töretlenül, emberinek tartja. És abban is nekem volt igazam, emlékezzem csak rá, Romain Rolland-t idézte ott az iskola ablakában, a nyüzgő, öldöklő tömeg fölött: „Inkább légy farkas, mint birka”, mire te, barátom, azaz én, azt választottam, sem egyik, sem másik. Embernek születtem, És nem emlékeztem Dódi citátumára,

Az anyaközség gondjai

Nemcsak azért, mert a szomszéd rétje mindig zölddebb, sőt virágosabb is, de azt vallják Sövényháza vezetői, hogy valahol a magasabb szervek vezetői megelégedtek erről a faluról. A hajdani cselédfaluból kiszakadt két új község — Baks és Dóc — mintha kedvesebb lett volna, ahogy az újszülött mindig kedvesebb, mint az anyaközség.

Pedig falunak Sövényháza is új. A tanácsalapításkor csupán 5–6 ház volt a kastély körül, most 130-at számlálnak. Fejlődésére jellemző, hogy alig fejeződött be 75 ház hely kiépítése, máris van ötvennek gazdája, és legalább hetet még ebben az évben be akarnak építeni.

Lassú bevándorlás

Lassan bár, de megindult a tanyaia behúzóda a faluba. Ez a lassú folyamat is gyors ahhoz, hogy a község belső fejlődése lépést tudna tartani vele. A „bevándorlók” többsége fiatal, ennél fogva ahogy szaporodnak az új házak, úgy emelkedik a születések száma is. Kellene óvoda, napközi otthon — és végre iskola! A belterületi iskola ugyanis az egykori gépalombrigádcsatlósokból alakult, és mint afféle szükségmegoldás, lépten-nyomon akadályokat produkál. Szűk, apró tanterem — ha csak lehet, nyitott ablaknál tanítanak. De kint, az ablakok alatt van éppen a termelőszövetkezet géptelepe. Szép lírai versetekhez sokszor büfögik traktorok a ritmust.

Váradi József párttitkár és iskolaigazgató „ugratja ki” ezt a problémát, de a beszélgetésben részt vevő Kecskeméti Gáspár tanácselnök, a tsz-elnök Faragó István, Triess Sándor, a szociális otthon vezetője és Vojnárovich László tsz-elnökhelyettes is erősítésként szegődik mellé. Mindnyájuk gondja ez, és első helyen említik, ha fontossági sorrendbe sorakoztatják a megoldásra váró feladatokat, bár az egykori kastélyban működő szociális otthonon kívül egyetlen elfogadható középület sincs a falunak. A közcéla igénybe vehető legnagyobb terem mérete: hatszor nyolc méter.

A terv ígéretei

Az összegyűjtött igényekből, a fejlődés perspektívájából szem előtt tartva rakták össze Sövényháza vezetői a község új ötéves tervét. Hetvenben már szeretnék átadni a nyolctantermesnek tervezett iskola első felét; 71-

ben áll már a terv szerint az ötven köbméteres, egészséges ivóvizet adó hidroglobusz; 73-ban egy impozáns épülettömb zárna magába az új egészségházat és az orvosi rendelőt a szükséges szolgálati lakásokkal. Közben felépül majd az állatorvosi rendelő is — szintén orvosi lakással. Járdaöbítést, bekötő út, a külterületi villamosítás nyomában járó belterületi hálózathoz — mind ehhez a tervhez csatlakozik még.

— Mindig támogatást kérünk, ha megengedik Szegegre, ennél fogva kéznél van a válasz is mindig: ti mindent egyszerre akartok. Mert ez mind éget, és minél tovább hagyjuk, annál jobban süti.

A falu sorsáról, jövőjéről nem lehet úgy szót ejteni, hogy termelőszövetkezetéről ne szóljunk. Három tsz egyesüléséből született a járás talán legnagyobb közös gazdasága, az Árpád vezér Tsz, most futja meg próbaévet. Eddig mindhárom külön-külön tervezte a boldogulás útját. Ezeket a terveket kell most valahogy egy csatornába vezetni. Istálló, raktár, irodák hiányoznak, öregek, selejtezésre érettek a gépek, de ezt a termelőszövetkezet saját erőből úgy, ahogy a követelmények sürgetik, pótolni nem tudja. Még ebben az évben felépül ugyan a központi épület — benne végre a kultúrterem is, és ha a Moziüzemi Vállalat is hozzájárul anyagilag, a mozi is. Jövőre sertéstelep készül el, szintén az első fele a tervezetnek, 71-ben a korszerű szarvasmarhatartás épületei kerülnek fedél alá, de várják türelmetlenül az egyesüléskor „nászajándék”-ként ígért cellulóznyárfa-telepítési hitelt, és az új gépek vásárlására szükséges anyagi lehetőséget. Legalább ennyire aktuális lenne a községek közötti területren-

Beszélgetés a sövényházi tanácsnál

dezés is, mert nem csupán a valóságos utcákba verődött tanyák (ebből a kiszeri sor legalább 10 kilométer) jellemzők a sövényházi határra, hanem az is, hogy sok az ún. „bebíró” szövetkezetek Sövényháza első földterülete. Kisteleki, balástyai, csanyteleki tsz-nek ékelődik be saktáblaszerűen egy-egy földdarabja ide, és hogy teljes legyen a kölcsönösség, a sövényházi tsz-nek is van földje — Bakson.

Az Árpád-ünnepről

Van ennek a községnek olyan történelmi emléke, amihez hasonlóval más községek nem dicsekedhetnek. Az egykori szeri pusztakétharmad része Sövényházához tartozik, és az egyik verzió szerint éppen itt volt az első országgyűlés. Történetesekre várnak, hogy tisztázzák végre, mennyire megbízható ez a hagyomány. A jelenlegi helyzet sok kellemetlen félreértésre ad okot. Legújabb idegenforgalmi kiadványunk is pusztaszeri emlékművet említ, de a sövényházi mutatja, ennél fogva sokan mennek Pusztaszerre azok közül is, akik egyébként ide kíváncsiok. Felesleges kerülőre kényszerülnek.

Minden évben ide zárandokolnak a környékbeli községek lakói szeptember első vasárnapján. Eppen ma, cikünk megjelenésekor tárgyalja a községi vb a nagyszabású rendezvény sok munkát igénylő előkészületeit. Ünneppn a falu számára az Árpád-ünnep, de sok hétköznapi munkával készülnek az előző években elkészült hatalmas terv végrehajtására is, ha az a szép terv kezdene megvalósulni.

Horváth Dezső

Macskainvázió

Bécsen elárasztották a gazdtalan macskákat, úgy, hogy nemrég a vencúrtól úgyvárosi tanácsnak akarnak szabadulni, hogy valahol „ottelejtsék”. Határozatot hozott arról, hogy 3000 két büntetéssel sújthatják. Azok pénzbüntetésre vagy hat napi elzárásra lehet íté-

ni azokat a macskadonosokat, akik megunt ked-Állatvédelmi Otthonnak, vagy a Macskabarátok Szövetségének kell átadni. Itt a macskákat sterilizálják. Ezeket a helyeken egyébként olcsón vásárolni is lehet macskákat.

nem emlékeztem a válasza, de már a második lapon emelyített ez a cukros pirít. Hiába fűt alám, A valóságban úgyis jó, primitív baromnak tart. Ennél fogva nem csináltam leveléből nagy ügyet.

A minisztérium a múzeumi kiállítások forgatókönyvét elfogadta, és vállalta, hogy a terveket december 1-ig megvalósítja.

Három új tanár kinevezése is megérkezett. És számtalan utasítás, jelentéskérés. Órák hosszúig elbabráltam a postával, míg beláttam, két nap is kevés a megemésztéséhez.

Joli a szekrények rendjén buzgolkodott, és magában a lakás miatti csodálódottságot simogatta. Nem szeretett volna veszekedni, hogy szerénységből ilyen kis lyukat választottam fészekül. És mióta megjöttünk, még nem is ettünk. Utoljára a vonaton falatoztunk, aztán le sem tudtam ülni, ahogy a bóröndöket szétnyitottuk. Sötétedésre a helyén volt minden. En értettem a rendezéshez, aminek nem találtam helyét, azt berugdaltam az ágy alá. Elég hosszú ideig legénykedtem ahhoz, hogy módját tudjam a hirtelen rendcsinálásnak. Csöngettek az ajtón, Margit néni, másik két régi és gyűlöletes tanárnővel, piros szegfülkek és csomagokkal tünt fel a küszöbön. Számár paraszt vagyok én, hogy ezt észlel feljérjem. A feleségemet az ajtóban csókolják, tegezik, és éppen úgy csevegnek, mint ha húsz év óta ismernek egymást. Az én igazi mentalitásom szerint azt kellett volna mondanom ennek a társaságnak, hogy menjenek a fenébe. De már bent ülnek, és úgy mondják, mint ha most hagyták volna abba. Csak néztem a plafont, hogy nem szakad le ennyi szemforgató beszédűt? Nem. És jött Pórdi tanár úr is a feleségével. Joli tüsténkedik. Kávécsészékbe kerülnek a rövid italok. Nagy a megértés a

vendégsereg körében. Új házasságnál nem is lehet meg egyszerre minden. Honnét tíz év múlva. O, még tíz év után is mennyi minden hiányzik. És ha akadozik a beszéd, hozzám is szólnak. Hogy kipihentem-e magam. Hogy nagy lesz a hajszá megint. Minden iránt, ami velünk kapcsolatos, feszülten érdeklődnek. En meg csak hebegek. Hogy milyen gyalázatos tud lenni az ember. Miért teszik? Értem? Nem! Magukért. Meg akarják nyerni jóindulatomat. Mi lenne, ha felállnék, és azt mondanám ebben a locsi-fecsi légkörben, hogy torkig vagyok. Nem tehetem. A feleségem, a társadalmi beosztásom nem engedi. Nekem ezekkel dolgoznom kell. Nem öklözhetem, nem vágthatom pofon őket. Meg kell alkudnom. Ilyennek születtem. Ezt szokták meg. A fölöttést bölcsnek, tudónak, szépnak és mindenben előbbre valónak kell elismerni, hogy nyugodtan élhessenek az árnyékában. Régi tapasztalatuk ez? Bizonyára. Nyilván megvan bennük az egészséges ítélőkészség annak elbírálására, hogy megvetni való az, amit tesznek, most aztán eléje akarnak menni a bajnak. Feledik a múltat, és igyekeznek velem is elefelejtetni. Ez a vizitelés most az igazgatónak szól: nem Kovács Pál tanárnak, az az egykorinak, a Fűrészes utca 19-ből valónak, hanem a hatalomnak. Ha a régi helyre ragadok, ma sem fogadják a községem, nem hogy üdvözlésemre siessenek csokorral és ajándékkal. En ezt sehoggy sem tudom a helyére gyűrti.

Nem tudom lenyelni, s akkor sem nyeltem le, ha teli szájjal üvöltöznek hozsannát a legigazgatóbb igazgatóra. Alig tudok ránézni álarcos ábrázatokra. Izgatja őket, hogy nem szölok, ezért kerülgetik a kérdést, akár okos puli a kondát.

(Folytatjuk.)

Védőbeszéd

Az Egyesült Arab Köztársaság bírósága előtt 9 óra és 55 percen át mondott egy ügyvéd védőbeszédet. Jóllehet a vádlott igen csekély jelentőségű lopást követett el, mégis 10 hónapra ítélték. A bíróság kijelentette, hogy ha az ügyvéd kevesebbet beszélt volna, a bíróság sokkal elnézőbb ítéletet hoz.